

Heesch | 28-10-2025

Programmaplan ‘Samen naar een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026-2027’

Gemeente Bernheze

Oktober 2025

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	4
1.1. <i>Waarom willen we een weerbare en veerkrachtige samenleving?</i>	4
1.2. <i>Strategische doelen</i>	6
1.3. <i>Regionaal beleid</i>	6
1.4. <i>Lokaal Beleid</i>	8
1.5. <i>Relevante documenten</i>	8
2. Een weerbaar en veerkrachtig Bernheze	10
2.1. <i>Doelen van het programma</i>	10
2.2. <i>Uitgangspunten</i>	11
3. Wat gaan we doen?	14
3.1. <i>De aanpak</i>	14
3.2. <i>Programmalijnen</i>	14
3.3. <i>Samen prioriteren en koers houden</i>	19
3.4. <i>Betrokkenheid college</i>	20
3.5. <i>Betrokkenheid gemeenteraad</i>	20
3.6. <i>Verbinding lopende projecten / opgaven</i>	21
3.7. <i>Monitoring en evaluatie</i>	21
4. Financiën	23
4.1. <i>Budget vanuit landelijke- en regionale middelen</i>	23
4.2. <i>Budgetten lopende projecten / opgaven</i>	24
4.3. <i>Gebruik maken van reeds beschikbare budgetten</i>	25
4.4. <i>Te vragen budget voor het programma</i>	25
4.5. <i>Mogelijk structureel budget</i>	25

4.6.	<i>Kosten programma Weerbare en veerkrachtige samenleving</i>	26
5.	Randvoorwaarden	27
	Bijlage 1. Strategische documenten	29
	Bijlage 2. Overzicht programmalijnen	32
	Bijlage 3. Definities	33

1. Aanleiding

1.1. Waarom willen we een weerbare en veerkrachtige samenleving?

Onze samenleving staat voor steeds grotere uitdagingen. Toenemende geopolitieke spanningen, hybride dreigingen, klimaatverandering en het grotere risico op langdurige stroomuitval vragen om het integraal versterken van zowel de maatschappelijke weerbaarheid als de veerkracht van de samenleving. Deze dreigingen brengen nieuwe opgaven met zich mee voor de manier waarop we als samenleving omgaan met thema's als maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht, openbare orde en crisisbeheersing. De gevolgen van een (langdurige) verstoring worden uiteindelijk lokaal gevoeld, bij inwoners, bedrijven en instellingen en juist daarom spelen gemeenten een sleutelrol in het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht.¹ De recente grootschalige stroomuitval in Spanje en Portugal laat zien hoe kwetsbaar onze vitale processen zijn – en hoe groot de impact op het dagelijks leven kan zijn.

De oproep van de Minister van Justitie en Veiligheid, Minister van Defensie en de Staatssecretaris van Defensie van 6 december 2024² is helder: versterk de weerbaarheid van onze samenleving. Niet alleen tegen militaire of digitale dreigingen, maar ook tegen elke vorm van maatschappelijke verstoring of ontwrichting. Defensie heeft daarbij aangekondigd dat de inzet van burgerhulpverlening tijdens een grootschalig conflict in Europa slechts beperkt mogelijk zal zijn. Dat betekent dat de taken die normaal door Defensie zouden worden uitgevoerd, op een andere manier ingevuld moeten worden en deels lokaal moeten worden opgevangen. Invulling geven aan deze opgave vraagt om een gezamenlijke inspanning van de gehele samenleving – the whole of society. Weerbaarheid begint bij bewustzijn van risico's, van onze kwetsbaarheden én van ieders rol.

In Bernheze leggen we nadrukkelijk de verbinding tussen weerbaarheid en zelf- en samenredzaamheid. Inwoners die dagelijks moeite hebben om het hoofd boven water te houden – vanwege armoede, gezondheid, of gebrek aan toegang tot hulp – zijn in crisistijd extra kwetsbaar. Daarom verbinden we deze opgave aan Sterke Lokale Teams, aan een beter bereikbare en toegankelijke ondersteuning en aan het versterken van het sociaal weefsel. Weerbaarheid begint bij bewustzijn: van risico's, van onze kwetsbaarheden én van ieders rol. Gemeente, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners hebben hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Want alleen samen kunnen we werken aan een weerbaar en veerkrachtig Bernheze.

Het versterken van de weerbaarheid en veerkracht is geen nieuwe taak van de gemeente. Daarom bouwen we in dit programma voort op wat er al staat. Het versterken van de weerbaarheid is binnen de bestaande opgaven al een taak van zowel het veiligheidsdomein als het sociaal domein.

¹ [Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau - VNG](#)

² [Weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen - Ministerie van Justitie en Veiligheid](#)

Zo richt het Breed Maatschappelijk Beleid (BMB) 2023-2028 zich op het creëren van veerkrachtige gemeenschappen door middel van inclusiviteit en participatie. Ook thema's zoals huisvesting, gezonde leefomgeving en sociale inclusie zijn daarin met elkaar verbonden. In deze beleidslijn staat eigen regie en eigenaarschap van inwoners centraal. Vanuit veiligheid is de laatste jaren flink geïnvesteerd om inwoners en ondernemers weerbaar te maken tegen criminelen. Daarnaast staat er binnen de gemeente in samenwerking met de Veiligheidsregio Brabant-Noord een stevige crisisstructuur die direct geactiveerd kan worden.

Wat wél nieuw is, is de intensiteit en complexiteit van de dreigingen. Denk aan toenemende cyberaanvallen, meer frequente overstromingen en de mogelijkheid van langdurige uitval van vitale voorzieningen zoals elektriciteit, drinkwater en telecommunicatie. Daarbij komt dat door minister is aangegeven dat 'deeltaak drie' van Defensie, betreffende levering van bijstand aan civiele autoriteiten bij rampen en crises, onder druk staat. Dit betekent dat zij de lokale overheid niet kunnen ondersteunen met burgerhulpverlening tijdens een oorlog en dat we deze taken dat met de samenleving zelf in moeten vullen. Een sterke sociale basis is het fundament voor het vergroten van maatschappelijke weerbaarheid. Dit programmaplan bouwt verder op de koers die we al eerder ingezet hebben en speelt in op de maatschappelijke en wereldwijde ontwikkelingen. Weerbaar zijn betekent niet alleen handelen in crisistijd, maar vraagt nu om voorbereiding en verbinding.

Het versterken van de weerbaarheid en veerkracht van een samenleving vraagt om een integrale benadering, zoals ook in de recente VNG ledenbrief³ en de G40 aanbevelingen voor VNG-narratief⁴ wordt geschetst. Met dit programma brengen we bestaande ambities samen en formuleren we de aanvullende stappen die nodig zijn voor een weerbare en veerkrachtige samenleving. Dit programmaplan sluit aan bij en intensificeert bestaande processen zoals: Sterke Lokale Teams, Versterken Toegang, project hitteplan en huisvesting bijzondere doelgroepen. Door het programma hiermee te verweven benadrukken we de noodzaak van deze ambities en versterken we integrale benadering.

Middels het programma bouwen we met inwoners, ondernemers, partners en organisaties aan een samenleving die bestand is tegen verstoringen én in staat is zich daarvan te herstellen. Bestaande structuren en ambities staan centraal. Hierbij volgen we de landelijke- en regionale ontwikkelingen en dragen actief onze ervaringen uit.

Het programmaplan geeft richting en is niet in beton gegoten. Het integraal versterken van de sociale- en fysieke weerbaarheid en veerkracht, bezien vanuit de continuïteit van de samenleving bij een langdurige crisis, is landelijk en regionaal volop in beweging. We zijn met elkaar de kaders

³ [Weerbaarheid en veerkracht - VNG](#)

⁴ *Om te voorkomen dat dit thema te eenzijdig vanuit defensie wordt benaderd, hebben Zwolle, Haarlem en Breda het voortouw genomen om Maatschappelijke Weerbaarheid te laden vanuit het brede perspectief (sociaal, fysiek en economisch) waar gemeenten mee te maken hebben, om van betekenis te zijn voor onze inwoners. Dit heeft geleid tot bijgevoegde notitie waarin de G40 een aantal aanbevelingen doet aan de VNG. Het DB van de G40 steunt het narratief..*

aan het schetsen. Daarom betreft dit een voorstel op hoofdlijnen, waarbij we de ruimte behouden om flexibel om te gaan met behoeften binnen onze gemeente en ervaringen elders.

1.2. Strategische doelen

Bestuursprogramma 2022-2026

In het Bestuursprogramma 2022-2026 'Samen bouwen aan een veerkrachtig Bernheze' zijn zeven ambities geformuleerd, waarbij dit programma Weerbare en Veerkrachtige samenleving nauw aansluit bij vijf van die ambities, te weten:

- Leefbare kernen (o.a. goede voorzieningen om te ontmoeten).
- Gezonde zorgzame gemeente (o.a. zorgzame en sociale gemeenschap en veerkrachtige inwoners).
- Een weerbare en veilige samenleving (o.a. behoud veiligheidsgevoel bij inwoners).
- Regie op integrale aanpak en samenwerking (o.a. regionale samenwerking en participatie inwoners).
- Dienstverlening en sterke organisatie (o.a. toegankelijke dienstverlening, ook fysiek).

Staat van Bernheze 2026

Ook in de Staat van Bernheze 2026 worden Weerbaarheid & Veerkracht en Samenredzaamheid expliciet genoemd. Hierbij wordt ook verwezen naar de toenemende dreigingen, polarisatie, veranderende inwoner en het belang van bereikbaarheid en zichtbaarheid.

Een verkorte weergave van de relevante onderdelen uit het Bestuursprogramma en Staat van Bernheze staan vermeld in bijlage 1.

1.3. Regionaal beleid

Beleidsplan 'Samenwerken aan veerkracht en veiligheid' Veiligheidsregio Brabant-Noord

Dit beleidsplan is op 30 november 2023 vastgesteld in het Algemeen Bestuur. Hierin staan vier thema's benoemd die extra aandacht krijgen: Klimaat en natuur, Ongevallen en branden, Bedreiging vitale en digitale infrastructuur, en Voorbereiden op het onbekende.

Onze ambities

Slim samenwerken

Slim samenwerken met onze partners, bedrijven, inwoners en de maatschappij. Dat is nodig om de complexe uitdagingen waar we de komende jaren mee te maken krijgen op te pakken. Door slim samen te werken stimuleren wij ook mensen om zelfredzamer te worden en verantwoordelijkheid te nemen als dat kan.

Veerkracht en wendbaarheid

Uitgaan van veerkracht en wendbaarheid, zowel voor onze organisatie als bij de aanpak van risico's. Het is essentieel om ons voor te bereiden op filitcidenten en langdurige crises. Het is echter onmogelijk om vooral precies te weten welke incidenten of crises op ons afkomen, maar dat ze komen weten we wel.

Kennis en innovatie

We investeren in kennis en innovatie om zo nieuwe en complexere risico's het hoofd te kunnen bieden. De complexe samenhang van risico's zorgt dat innovatie en kennisontwikkeling van het grootste belang zijn.

Mens en werk in balans

We leveren een bijdrage aan duurzame inzet van (nieuwe) medewerkers door te werken aan de gezondheid van onze medewerkers en aan de inclusiviteit van onze organisatie. Bij langdurige inzetten of crises verdelen we de last over vele schouders. Wij zorgen voor 'goed werkgeverschap', gaan daarom mee in de huidige ontwikkelingen en hebben oog voor de behoeften van onze mensen: mens en werk in balans.

Onze belangrijkste thema's

Voorbereiden op het onbekende

We moeten rekening houden met onverwachte gebeurtenissen en ons daarop voorbereiden. Deze onvoorspelbare gebeurtenissen, die grote impact hebben worden ook wel 'zwarte zwanen' genoemd. In ons werkveld dringen sluimerende en complexere crises binnen met een maatschappelijk component.

Klimaat en natuur

Door klimaatverandering wordt het weer extremer. Risico's rondom langdurige droogte, hittegolven, extreem veel neerslag en overstromingen komen vaker voor. We zetten ons in en dragen bij aan het versterken van de regionale en landelijke samenwerking op het gebied van deze risico's.

Samenwerken aan veerkracht en veiligheid.

Beleidsplan 2024-2027

Ongevallen en branden

Incidenten zijn niet altijd te voorkomen. De maatschappij mag van de brandweer verwachten dat er op tijd passende hulp is. Maatschappelijke ontwikkelingen zorgen voor veranderende risico's, industrieën worden complexer, kwetsbare groepen worden groter en kwetsbaarder. Dit vraagt naast vakmanschap ook om flexibiliteit, veerkracht en maatschappelijke betrokkenheid, om een toekomstbestendige brandweer.

Bedreiging vitale en digitale infrastructuur

Van kleine storingen tot cybergijzeling, van black-out tot digitale spionage, de risico's op uitval van elektriciteit, telecommunicatie en vitale processen zijn reëel. Uitval of verstoring heeft grote maatschappelijke gevolgen. Wij werken aan de continuïteit en vitaliteit van de samenleving. We richten ons op de preventie, digitale weerbaarheid en investeren op brede samenwerking tussen vitale diensten, bedrijven en inwoners.

Samenwerken aan veiligheid.

Programma Weerbare Samenleving Veiligheidsregio Brabant-Noord

Op 20 maart heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de programma-opzet. Met elkaar wordt gezocht naar de mogelijkheden om stappen te zetten op die onderwerpen. Als gemeente Bernheze zijn we hierin een hele actieve partner, wat er ook toe leidt dat we op meerdere fronten worden ondersteunt door de Veiligheidsregio, zoals de verkenning noodsteunpunten. Ook bieden zij een platform waarbinnen we met elkaar kunnen afstemmen en inspiraties uitwisselen.

Regionaal Programma Weerbare Samenleving	Initiatiefnemer	Lokale handreiking VNG	Partners
Regionaal alertering- en communicatiemiddel voor inwoners <ul style="list-style-type: none"> Handelingsperspectieven Informatie bij incidenten en crises 	Communicatie, Veiligheidsregio Brabant-Noord + gemeenten	Zelfredzaamheid inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties <ul style="list-style-type: none"> Handelingsperspectieven Vormgeven Burgerhulpverlening OTO voor inwoners 	Veiligheidsregio Brabant-Noord (communicatie, Bevolkingszorg, MOTO) en maatschappelijke organisaties
Duidelijke overheidscommunicatie <ul style="list-style-type: none"> Eenduidige boodschap 	Communicatie landelijk, regionaal, gemeentelijk		
Vormgeven Burgerhulpverlening	C&R (IGV/MOTO), Veiligheidsregio Brabant-Noord		
Doelgroepen in beeld + vergroten jongerenparticipatie (Risk Factory)	Gemeenten/(IGV) C&R (NWM) Veiligheidsregio Brabant-Noord	Sociaal weefsel <ul style="list-style-type: none"> In beeld brengen netwerken 	In samenwerking met Veiligheidsregio Brabant-Noord (IGV), Politie, welzijnsorganisaties
Verstevigen van de crisiscapaciteit en -kwaliteit van de hulpverlening <ul style="list-style-type: none"> Noodsteunpunten Afspraken vitale partners MOTO 	C&R (NWM/MOTO), Veiligheidsregio Brabant-Noord	Crisisorganisatie <ul style="list-style-type: none"> Noodsteunpunten Actueel beeld Afspraken Processen en protocollen 	Veiligheidsregio Brabant-Noord (NWM + IGV + MOTO) + hulpdiensten
		Vitale voorzieningen	Veiligheidsregio Brabant-Noord (NWM), Vitale partners, Politie, Provincie
		Samenleving als overkoepelend systeem <ul style="list-style-type: none"> Scenario's besluitvorming 	BZK (C&R, Veiligheidsregio Brabant-Noord)
Platform en netwerk weerbare samenleving voor de regio	C&R (IGV/NWM), Veiligheidsregio Brabant-Noord		
		Eigen continuïteit <ul style="list-style-type: none"> Oefenen 	In samenwerking met Veiligheidsregio Brabant-Noord

1.4. Lokaal Beleid

Breed Maatschappelijk Beleid Bernheze

Eind 2023 stelde de gemeenteraad van Bernheze een integraal meerjarig beleidsplan in het sociaal domein vast, voor de periode 2023-2028. Dit meerjarig beleidsplan noemen we: het Breed Maatschappelijk Beleid (BMB). Dit beleid is een verdere uitwerking van het Bestuursprogramma 2022-2026 waarbij we werken aan hierboven genoemde bestuurlijke ambities.

In het Uitvoeringsprogramma 2025-2026 zijn de o.a. volgende activiteiten genoemd, welke in nauw verband staan met het programma weerbare en veerkrachtige samenleving:

- Doorontwikkeling Wegwijzer
- Sterke Lokale Teams
- Versterken gebruik maatschappelijk vastgoed
- Behoud vrijwilligers

Beleidskader integrale veiligheid Maasland

Het beleidskader Integrale veiligheid is een gezamenlijk plan van de gemeente Bernheze, de gemeente Oss, het Openbaar Ministerie en de politie. Dit beleidskader geldt voor een periode van 2023-2026. De doorontwikkeling bevolkingszorg en lokale crisisorganisatie is een geprioriteerd veiligheidsthema voor het basisteam Maasland. Daarbij is vermeld dat dit beleidskader integrale veiligheid dynamisch is en we snel moeten kunnen reageren op gewijzigde externe (maatschappelijke) omstandigheden (zoals vluchtelingenstromen ten gevolge van geopolitieke conflicten, epidemieën, klimaatverandering etc.).

1.5. Relevante documenten

De volgende documenten zijn relevant:

Datum	Document
Juli 2023	Agenda Veerkrachtige en Weerbare Samenleving, SZW ⁵
Mei 2024	'Verkenning naar het versterken van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht in tijden van crisis', NIPV ⁶
December 2024	Werken aan weerbaarheid en veerkracht, kennismobilisatie, NIPV ⁷
December 2024	Brief van minister van Justitie en Veiligheid, minister van Defensie en staatssecretaris van Defensie aan Tweede Kamer en alle burgemeesters omtrent weerbaarheidsopgave ⁸

⁵ [Agenda Veerkrachtige en Weerbare Samenleving - Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid](#)

⁶ [Verkenning naar het versterken van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht in tijden van crises - NIPV](#)

⁷ [Werken aan weerbaarheid en veerkracht - NIPV](#)

⁸ [Oproep kabinet: verhoog weerbaarheid samenleving - VNG](#)

Datum	Document
Januari 2025	Bestuurlijke opdracht VNG met betrekking tot basisniveau, noodsteunpunten en bestuurlijke agendering
Maart 2025	Bestuurlijke opdracht Veiligheidsberaad aanpak versterken weerbare samenleving, waaronder inrichten landelijk dekkend netwerk noodsteunpunten ⁹
Juli 2025	Risico- en Crisisbarometer, NCTV ¹⁰
Juli 2025	Kamerbrief Maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid ¹¹
Augustus 2025	Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau, VNG ¹²
September 2025	Brief van G40 Stedennetwerk met aanbevelingen voor VNG-narratief over weerbaarheid

⁹ [Veiligheidsberaad stemt in met aanpak versterken weerbare samenleving - Veiligheidsberaad](#)

¹⁰ [Risico- en Crisisbarometer voorjaar 2025 - NCTV](#)

¹¹ [Maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid tegen militaire en hybride dreigingen - Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

¹² [Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau - VNG](#)

2. Een weerbaar en veerkrachtig Bernheze

2.1. Doelen van het programma

Het programmaplan 'Samen naar een weerbare en veerkrachtige samenleving 2026-2027' heeft als doel een duurzame impuls te geven aan de weerbaarheid en veerkracht van onze gemeenschap; dat we als samenleving ten minste 72 uur¹³ voor onszelf kunnen zorgen in tijden van een verstoring, zodat de hulpdiensten zich kunnen richten op de crisis en de meest hulpbehoevenden.

Het programma richt zich op vier samenhangende pijlers:

- I. Versterken zelfredzaamheid van inwoners;
- II. Versterken samenredzaamheid van het sociaal weefsel;
- III. Borgen continuïteit van de vitale infrastructuur;
- IV. Versterken integrale aanpak door professionals.

Voor eind 2027 zijn de volgende concrete doelen geformuleerd:

- minimaal 75% van de inwoners geeft aan te weten waar zij terecht kunnen met een hulp- of ondersteuningsvraag, wat van hen wordt verwacht bij een verstoring en beschikt over een noodpakket en noodplan;
- minimaal 75% van de informele hulpverleners geeft aan te weten wat van hen wordt verwacht met betrekking tot verminderd zelfredzamen, ook tijdens een verstoring;
- het sociaal weefsel in alle gemeenschappen is inzichtelijk en bereikbaar voor inwoners en hulpdiensten;
- de complete vitale infrastructuur en kwetsbare verblijfloccaties zijn in beeld en beschikken over een actueel continuïteitsplan waarmee het dagelijks functioneren van de samenleving is geborgd.

Dit betekent niet dat we eind 2027 klaar zijn. Een weerbare en veerkrachtige samenleving vraagt om structurele verbinding en investering. Aan het einde van het programma volgt in de evaluatie welke opgaven geborgd dienen te worden in de reguliere taken.

Zie bijlage 2 voor een overzicht van de programmaliijnen inclusief doelen, subdoelen en actielijnen.

¹³ Deze 72 uur is ingegeven door het Kabinet. Voorheen gold een advies van 48 uur. Dit is verlengd naar 72 uur omdat de overheid "zich realiseert dat de wereld drastisch verandert" en burgers beter voorbereid moeten zijn op onvoorziene situaties. Het kabinet wijst op de kwetsbaarheid van essentiële voorzieningen zoals elektriciteit, drinkwater en communicatie. In geval van sabotage of een grootschalige storing gaat men ervan uit dat het 72 uur zal duren voordat hulpdiensten en overheid volledig operationeel zijn.

Wanneer we in dit programma spreken over inwoners, doelen we op volwassenen vanaf 18 jaar en ouder. Voor het meten van de subdoelen betrekken we echter ook jongeren tussen 12 en 18 jaar. Weerbaarheid is immers geen project of tijdelijke campagne, maar een cultuur die we samen ontwikkelen en onderhouden. Jongeren maken daar nadrukkelijk deel van uit: zij zijn de weerbare inwoners van de toekomst. Via de uitvraag krijgen we inzicht in ervaringen, ideeën en behoeften van onze inwoners en kunnen we hen gericht betrekken bij initiatieven die bijdragen aan een sterke gemeenschap waarin iedereen een positieve rol kan vervullen.

2.2. Uitgangspunten

Een weerbare en veerkrachtige samenleving is een samenleving waarin mensen, groepen en gemeenschappen in staat zijn om effectief om te gaan met tegenslagen, crisis/verstoringen en veranderingen, terwijl ze binnen de democratische rechtsorde blijven functioneren; een samenleving die stabiel, inclusief en toekomstbestendig is. Een weerbare gemeente begint bij inzicht, reflectie en het versterken van verbindingen, juist daar waar ze nu ontbreken.

Zie bijlage 3 voor de uitwerking van de meest gebruikte definities in dit programmaplan. Een weerbare en veerkrachtige gemeente bouwen we samen. Vanuit die gedachte hanteren we in Bernheze de volgende uitgangspunten:

Weerbaarheid

Weerbaarheid verwijst naar het vermogen om in de voorbereidende of 'koude' fase adequaat te anticiperen op mogelijke uitdagingen, tegenslagen of risico's. Het gaat om het behouden en versterken van bestaande structuren, processen, netwerken en voorzieningen vóóordat een verstoring zich voordoet.

Veerkracht

Veerkracht gaat een stap verder: het verwijst naar het vermogen om tijdens een verstoring adequaat te functioneren en te reageren. Het vermogen om na een tegenslag te herstellen, aan te passen en zelfs door te groeien. Niet alles is te voorkomen. Maar wat telt, is hoe we met tegenslagen omgaan. Een veerkrachtige samenleving leert van een crisis, versterkt haar netwerken en ontwikkelt zich richting de toekomst.

Onze visie is dat weerbaarheid en veerkracht samenkomen in verbondenheid: in het contact tussen inwoners, overheid, organisaties en ondernemers. Want alleen als we elkaar kennen, vertrouwen en versterken, kunnen we op elkaar rekenen wanneer het erop aankomt. Daarom is investeren in sociale cohesie, in duidelijke communicatie, in toegang tot ondersteuning en in een nabije overheid essentieel.

We geloven in de kracht van preventie: van bewustwording en voorbereiding tot het versterken van sociale weefsels en vitale infrastructuur. Een weerbare en veerkrachtige samenleving:

- is zich bewust van de uitdagingen en risico's
- bereidt zich voor op verstoringen, zowel fysiek als sociaal;
- staat met elkaar in verbinding en ondersteunt elkaar;
- bouwt aan vertrouwen – in elkaar en in de overheid.

Zo maken we Bernheze sterker – in rustige tijden én in tijden van verstoring.

The whole of society

Weerbaarheid en veerkracht zijn niet alleen een opgave van de overheid. Het vraagt om afspraken met instellingen, maatschappelijke organisaties, partners, inwoners en het bedrijfsleven over welke rol door eenieder wordt vervuld. Dit geldt voor de warme fase van een ramp of crisis, maar juist ook voor de koude fase: een vertrouwde en gestroomlijnde samenwerking in de koude fase legt tenslotte een goede basis voor samenwerking ten tijde van rampen en crises. Hierbij is het van belang dat deze samenwerking gelijkwaardig is en dat iedere partij zich bewust is van de rol en verantwoordelijkheid die zij vervult ten opzichte van de andere partijen¹⁴.

Bewustwording

Weerbaarheid begint bij bewustwording. Het besef van risico's, de eigen rol en wat je kunt doen is een eerste stap, zonder dat dit leidt tot onnodige onrust. Een gedeeld gevoel van urgentie is noodzakelijk om tot actie over te gaan. Dit geldt voor alle betrokkenen: de gemeentelijke organisatie, maatschappelijke- en overheidsorganisaties, inwoners en ondernemers.

Integraal

Weerbaarheid en veerkracht zijn geen opgaven die zich beperken tot het veiligheidsdomein; ze raken álle onderdelen van de samenleving. Veel opgaven spelen domein overstijgend en vragen samenwerking tussen onder meer veiligheid, gezondheid, zorg, communicatie en leefomgeving. Maar integraal ziet ook op de verbinding met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke)partners. De werkgroep die we formeren bestaat uit medewerkers van de gemeente, partners, inwoners en ondernemers.

We kiezen daarom voor een integrale aanpak, met korte lijnen, gedeelde verantwoordelijkheden en een sterke verbinding tussen verschillende disciplines en partners.

¹⁴ [Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau - VNG](#)

3. Wat gaan we doen?

3.1. De aanpak

Het betreft een integrale opgave die raakt aan alle domeinen en de samenleving in brede zin. Door te werken vanuit een programmatische aanpak kunnen we sturing geven aan de samenhang tussen alle initiatieven die bijdragen aan weerbaarheid en veerkracht. Zo voorkomen we versnippering, behouden we overzicht en kunnen we gericht bijsturen waar dat nodig is. Aansluiten bij bestaande netwerken, samenwerkingsstructuren en projecten binnen en buiten het gemeentehuis is daarbij essentieel.

Landelijk en regionaal is het thema vol in ontwikkeling. Vanuit het Ministerie van SZW staat een 'Veerkrachtige en weerbare samenleving' al langer op de agenda; wanneer inwoners en gemeenschappen weerbaar en veerkrachtig zijn, kunnen zij beter omgaan met fenomenen en verstoringen in de samenleving¹⁵. Deze lijn is lokaal vertaald in ons Breed Maatschappelijk Beleid Sociaal Domein 2023-2028. Door de verhoogde kans op langdurige verstoringen of ontwrichting is er sinds 2024 ook expliciet aandacht vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie van Defensie. We volgen deze landelijke ontwikkelingen en sluiten aan bij het regionale programma Weerbare Samenleving van de Veiligheidsregio Brabant-Noord.

Doordat de invulling landelijk, regionaal en lokaal nog vol in ontwikkeling is kiezen we voor een pragmatische en actiegerichte aanpak, zodat we in kunnen spelen op ervaringen en ontwikkelingen. Dat betekent dat we stapsgewijs aan de slag gaan met de vier programmalijnen, tussentijds evalueren, prioriteiten stellen en structureel rapporteren aan het college en de gemeenteraad via de P&C-cyclus. Het programmaplan richt zich op de hoofdlijnen: het behalen van de gestelde doelen en de borging van de opgave in de reguliere werkzaamheden vanaf 2028. Dit vraagt om flexibiliteit, gezamenlijke verantwoordelijkheid en adaptief werken.

We leggen nadrukkelijk de verbinding met opgaven die al lopen en sluiten aan bij het tempo van de organisatie. Denk hierbij onder meer aan de inrichting van de Sterke Lokale Teams, die de komende jaren vorm krijgen vanuit de bestaande opgave van de Zorgzame Gemeente.

3.2. Programmalijnen

Om de doelen van het programma voor een weerbare en veerkrachtige gemeente te realiseren, werken we langs vier programmalijnen. Elke lijn is verbonden aan een concreet doel en kent zijn eigen acties, partners en instrumenten. De samenhang tussen deze lijnen wordt bewaakt binnen de programmasturing. De vier programmalijnen zijn:

¹⁵ De volgende fenomenen zijn hierin opgesomd (niet limitatief): beperking individuele vrijheden in gesloten gemeenschappen, racisme en discriminatie, radicalisering en extremisme, ongewenste polarisatie, maatschappelijke onrust, onwenselijk diasporabeleid en jongeren in aanraking met ondermijnende criminaliteit.

- I. Versterken zelfredzaamheid van inwoners;
- II. Versterken samenredzaamheid van het sociaal weefsel;
- III. Borgen continuïteit van de vitale infrastructuur;
- IV. Versterken integrale aanpak door professionals.

Een overzicht van de programmalijnen is bijgevoegd in bijlage 2.

I. Versterken zelfredzaamheid van inwoners

Het belang van **zelfredzaamheid** van inwoners binnen een weerbare en veerkrachtige samenleving is groot, omdat het direct bijdraagt aan het vermogen van de samenleving om een verstoring, verandering en tegenslag het hoofd te bieden. Zelfredzaamheid is namelijk de mate waarin mensen zelfstandig hun leven kunnen vormgeven, problemen oplossen en regie houden, zonder afhankelijk te zijn van professionele hulp of anderen. In het kader van crisisbeheersing verwijst zelfredzaamheid specifiek naar het vermogen van inwoners om zichzelf te redden tijdens een crisis. Het draait om eigen initiatief en verantwoordelijkheid:

- a. inwoners die bewustzijn¹⁶,
- b. zich voorbereiden¹⁷ en
- c. weten wat te doen wanneer dat nodig is¹⁸.

Dit vraagt om bewustwording, handelingsperspectief en vertrouwen. Door inwoners te informeren, activeren en ondersteunen, vergroten we hun vermogen om in stressvolle situaties het hoofd koel te houden, op hun netwerk terug te vallen en passende acties te ondernemen – bijvoorbeeld het voorbereiden op een tijdelijke uitval van voorzieningen of het zoeken van hulp bij financiële of sociale problemen.

De landelijke overheid hanteert de richtlijn van 72 uur zelfredzaamheid bij een crisis, ondersteund door een noodpakket met producten voor de eerste levensbehoefte. Deze tijd is nodig om goed in beeld te brengen wat de effecten van de verstoring zijn, de hulpdiensten in paraatheid te brengen en voor vitale processen de benodigde beheers- of noodmaatregelen te treffen.

Als iemand niet zelfredzaam is, is de kans heel klein dat deze persoon actief bij kan dragen aan de samenredzaamheid van zijn/haar omgeving.

Hoofddoel:

Om hulpverleners, zowel in koude als warme fase van een crisis, niet te overbelasten, zijn inwoners van de gemeente Bernheze zoveel mogelijk zelfredzaam. Hierdoor kunnen de hulpdiensten zich richten op de meest urgente (levensbedreigende) situaties.

¹⁶ Ze zijn bewust van de risico's en hun eigen verantwoordelijk daarbij. Ze zien wanneer zich een verstoring voordoet.

¹⁷ Ze hebben de kennis en de middelen om zich voor te bereiden, zodat de impact beperkt blijft.

¹⁸ Ze hebben een plan en oefenen zodat bij een verstoring de benodigde stap gezet kan worden.

Subdoelen:

- In 2028 geeft minimaal 75% van de inwoners aan te weten waar zij terecht kunnen met een hulp- of ondersteuningsvraag.
- In 2028 geeft minimaal 75% van de inwoners aan te weten wat van hen wordt verwacht bij een verstoring.
- In 2028 beschikt minimaal 75% van de zelfstandige huishoudens over een noodpakket en noodplan.

II. Versterken samenredzaamheid van het sociaal weefsel

Een veerkrachtige samenleving is niet alleen afhankelijk van professionele hulp, maar bouwt op de kracht van haar inwoners en de onderlinge relaties tussen mensen. Alle informele hulpverleners samen vormen het **sociaal weefsel** – denk hierbij aan burenhulp, mantelzorgers, buurtcoördinatoren, wijkraden en vrijwilligers in brede zin (bijvoorbeeld voedselbank, verenigingen, werkplaatsen, onbetaalde adviseurs of coaches, etc.).

Door dit netwerk te versterken, vergroten we de **samenredzaamheid**: het vermogen van mensen om gezamenlijk problemen het hoofd te bieden, signalen op te vangen en hulp te organiseren. Het sociaal weefsel vervult een verbindende rol tussen inwoners en professionele ondersteuning. Versterking van dit netwerk bevordert betrokkenheid, vertrouwen en het tijdig herkennen van kwetsbaarheid, vooral op plekken waar professionele ondersteuning niet vanzelfsprekend is. Een actief sociaal weefsel draagt bovendien bij aan een betere leefomgeving en sterke onderlinge banden.

Van informele hulpverleners wordt verwacht dat zij zelfredzaam zijn.

Hoofddoel:

De gehele gemeente Bernheze beschikt over een actief sociaal weefsel, dat in tijden van (persoonlijke) verstoring of ontwrichting een vangnet van praktische en emotionele ondersteuning biedt voor (verminderd zelfredzame) inwoners.

Subdoelen:

- In 2028 is het sociaal weefsel in alle gemeenschappen binnen de gemeente in kaart gebracht en digitaal en fysiek te raadplegen voor inwoners en hulpdiensten.
- In 2028 beschikt elke gemeenschap over een sleutelfiguren die fungeren als schakel tussen inwoners en hulpdiensten.
- In 2028 geeft minimaal 75% van de informele hulpverleners aan te weten wat er van hen wordt verwacht met betrekking tot verminderd zelfredzamen, ook tijdens een verstoring.

III. Borgen continuïteit van vitale infrastructuur

Een weerbare en veerkrachtige gemeente waarborgt de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de vitale infrastructuur en kwetsbare verblijflocaaties. Zo zorgen we ervoor dat de samenleving blijft functioneren en worden de inwoners en ondernemers geen deel van het probleem, maar kunnen ze bijdragen aan de oplossing.

- **Vitale infrastructuur** betreft processen, producten en diensten die essentieel zijn voor het dagelijkse leven en het functioneren van de samenleving, zoals energie, drinkwater, zorg, internet, communicatie hulpdiensten, inzet politie, betalingsverkeer, transport, en nucleaire en chemische installaties ¹⁹.
- **Kwetsbare verblijflocties** zijn locaties waar personen verblijven die extra ondersteuning nodig hebben, zoals woongroepen voor jongeren die uit huis geplaatst zijn, locaties voor mensen met een verstandelijke beperking, verzorgingstehuizen, ziekenhuizen, gevangenissen of opvanglocaties voor asielzoekers. De bewoners zijn veelal niet of verminderd zelfredzaam en hebben meestal geen direct vangnet elders. Het is daarom cruciaal dat de verantwoordelijke instanties maatregelen treffen om de continuïteit van deze locaties te waarborgen.

Uitval of verstoring van vitale infrastructuur of kwetsbare verblijflocties kan leiden tot ernstige maatschappelijke ontwrichting, economische schade en/of een bedreigingen voor de veiligheid en het welzijn van inwoners. Daarom werken verschillende partijen — waaronder overheden, veiligheidsregio's en landelijke diensten — samen om deze infrastructuur te beschermen tegen dreigingen zoals cyberaanvallen, klimaatverandering en geopolitieke spanningen.

Omdat deze infrastructuur de basis vormt voor het dagelijks functioneren van onze samenleving, is het cruciaal dat we goed in beeld hebben welke processen, producten of diensten vitaal zijn, wie er verantwoordelijk voor is en hoe de continuïteit wordt geborgd. Om de gemeentelijke continuïteit inclusief uitvoering van de taken binnen crisisbeheersing en bevolkingszorg te borgen bij een langdurige verstoring hebben we een handleiding ontwikkeld welke mede gebaseerd is op de 'Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau' van de VNG van augustus 2025²⁰. De inrichting van lokale noodsteunpunten is hier een onderdeel van.

De analyse die door de veiligheidsregio Brabant-Noord is uitgevoerd met regionale vitale aanbieders geeft inzicht in de gevolgen voor de samenleving bij langdurige stroomuitval. Hieruit blijkt de noodzaak om beheers- en noodmaatregelen te treffen voor de vitale infrastructuur.

¹⁹ [Dreigingslandschap Vitale Infrastructuur \(2025\) - NCTV](#)

²⁰ [Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau - VNG](#)

Continuïteit van de Samenleving

Stroomuitval

Tijd na uitval	0-2 uur	2-4 uur	4-24 uur	Na 24 uur
Bevolkingszorg	Uitval	Chase op de weg Hooggebouwen vallen uit		Hygiëneproblematiek
Brandweer	Liftoptuilingen Overbelasting meldkamer	Overbelasting hulpverleningsdiensten	Uitval privévoertuigen	Risico voor hulpverlening
GHOR	Aggregaat tot 12 uur brandstof toestroom naar Ziekenhuis		Uitstroom patiënten	Brandstof problemen
Politie	Uitval beveiligingsinstallatie Toename risico politie op straat		Toeloop burgers naar politiebureaus Concentratie van burgers door uitval CV	Verhoogde kans op criminaliteit
Meldkamer	Noodstroom voorzieningen + brandstofvoorraad gereserveerd voor meldkamer			
Enxets	Gatpat afschakelen 11/m 3		Eigen systemen	Trap 3, 2, 1
Gasunie	CV-ketels vallen uit			Tunnelsystemen vallen uit
RWS droog	Verkeerslichten en wegsignaling stopt	Chase op de weg	Matrisonderdelen vallen uit	
RWS nat	Bruggen gaan open - scheepvaart gaat voor wegverkeer	Alternatieve route- hulpverlening		
Waterschap	Uitval stromen en gemalen, pompen en persleidingen. RWS'ers zullen niet meer			Milieu en gezondheidsrisico
Brabant Water	Druk op drinkwater en sanitair in hoogbouw (>3 stage) valt uit			Verstoring biologisch zuiveringproces
Proraif	Uitval beveilingsinstallatie, uitval baanbegeleiding, overwegen gaan dicht, treinen vallen stil	Waarschuwingszonnepanelen en informatieborden op stations vallen uit		
Telecom	Geen wifi/internet telefoon valt uit	112 valt uit Mogelijk c2000 ook	Geen verbinding PIA C2000	
Tankstations	Tanken is niet meer mogelijk		Nationaal stroomnet en NCS valt uit	Vervoers problematiek
		Geen onderling telefonisch contact + bewoners kunnen geen contact leggen met meldkamer	Geen contact tussen hulpverleningsdiensten en meldkamer	Tekort aan voedsellevering

Samenwerken aan veiligheid.

Hoofddoel:

De continuïteit van vitale infrastructuur en kwetsbare verblijflocaties in de gemeente Bernheze is geborgd, zodat verstoringen moeilijk te realiseren zijn of – indien ze zich voordoen – binnen 72 uur het functioneren van de samenleving en het dagelijks leven van bewoners hersteld is. Hierdoor wordt het minder aantrekkelijk om deze infrastructuur moedwillig te verstoren.

Subdoelen:

- In 2026 zijn de gemeentelijke vitale processen in kaart gebracht en is inzicht verkregen in benodigde beheers- en noodmaatregelen.
- In 2027 is de complete vitale infrastructuur (processen, producten, diensten) en kwetsbare verblijflocaties die nodig zijn voor het dagelijks leven in de gemeente Bernheze in beeld en erkend.
- In 2028 beschikken de complete vitale infrastructuur en kwetsbare verblijflocaties over een actueel continuïteitsplan, waarmee de continuïteit van het dagelijks functioneren van de samenleving en van de bewoners van kwetsbare locaties is geborgd.

IV. Versterken integrale aanpak door professionals

Een goed functionerend **professioneel netwerk** is essentieel voor een weerbare en veerkrachtige samenleving. Dit netwerk bestaat uit organisaties die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het waarborgen van publieke belangen zoals de gemeente, veiligheidsregio, politie, GGD, Rode Kruis, zorg- en welzijnsorganisaties, woningcorporaties, onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners.

Het professioneel netwerk vormt de ruggengraat van de lokale aanpak: het bereidt zich samen voor op mogelijke verstoringen, werkt effectief samen tijdens een crisis en ondersteunt bij het herstel daarna. Het is cruciaal dat deze organisaties elkaar weten te vinden, hun rol kennen en op elkaar kunnen vertrouwen. Binnen deze programmalijn zetten we daarom in op het versterken van samenwerking, het afstemmen van verantwoordelijkheden en het creëren van korte, directe lijnen tussen partners.

Integraal werken is daarbij essentieel. Weerbaarheid en veerkracht raken meerdere domeinen tegelijk – van veiligheid en gezondheid tot zorg, communicatie en leefomgeving. Door deze domeinen beter met elkaar te verbinden en begrippen zoals zelfredzaamheid, samenredzaamheid, burgerhulpverlening, continuïteit van de samenleving en vitale infrastructuur eenduidig te definiëren, spreken professionals dezelfde taal. Dat vergroot de effectiviteit en zorgt ervoor dat iedereen weet wat er van hem of haar wordt verwacht, zowel in de dagelijkse praktijk als in crisissituaties.

Binnen de verschillende domeinen wordt al gewerkt aan het vergroten van weerbaarheid en veerkracht, maar vaak nog vanuit een eigen invalshoek. De kracht van dit programma ligt in het samenbrengen van deze initiatieven en professionals. Dit zorgt ervoor dat signalen sneller worden gedeeld, besluiten beter op elkaar worden afgestemd en inwoners in kwetsbare situaties de juiste ondersteuning ontvangen – ook als de druk op de samenleving toeneemt.

Hoofddoel:

Alle betrokken professionals werken integraal aan de opgave om de samenleving weerbaar en veerkrachtig te maken en te houden.

Subdoelen:

- In 2028 is de integrale opgave binnen het professioneel netwerk erkend en geïntegreerd in ieders visie, beleid en werkwijze.
- In 2028 hanteren alle professionals een gezamenlijk vastgesteld begrippenkader.
- In 2028 weten alle professionals wat er van hen wordt verwacht bij een verstoring.

3.3. Samen prioriteren en koers houden

De opgave om Bernheze weerbaarder en veerkrachtiger te maken vraagt om gezamenlijke sturing en focus. Vanuit het programma werken we met de volgende structuur:

Rol	Bestaande uit
Bestuurlijk opdrachtgever	Burgemeester en wethouder Positieve gezondheid, zorg en natuur
Ambtelijk opdrachtgever	Gemeentesecretaris
Opdrachtnemer	Programmaleider Weerbare en veerkrachtige samenleving
Programma ondersteuner	Aanvraag voor bijdrage trainee Toekomst van Brabant

Rol	Bestaande uit
Stuurgroep	Burgemeester, wethouder Positieve gezondheid, zorg en natuur en gemeentesecretaris
Werkgroep	<u>Intern</u> : beleidsadviseur Veiligheid / crisisbeheersing, beleidsadviseur Zorgzame gemeente, senior adviseur Communicatie, strategisch adviseur <u>Extern</u> : vertegenwoordigers van de dorpskernen, betrokken organisaties, ondernemers en partners (zoals Veiligheidsregio Brabant-Noord)

De stuurgroep is verantwoordelijk voor bestuurlijke afwegingen en het vaststellen van de koers. Daarbij is een actieve bijdrage en afstemming van de werkgroep en het management noodzakelijk. Samen bespreken we de voortgang, bepalen we de prioriteiten voor de komende periode en stemmen we af op wat er nodig is voor de inwoners, ondernemers, partners en onze eigen organisatie om de gestelde doelen te behalen.

3.4. Betrokkenheid college

Het college wordt structureel geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen zodat zij de correcte uitvoering van het programma kunnen monitoren. Het is wenselijk dat het college zorgt voor de integratie van het programma binnen de verschillende gemeentelijke domeinen en dat zij ondersteunen bij het bevorderen van de samenwerking met de lokale partners.

3.5. Betrokkenheid gemeenteraad

De gemeenteraad is een belangrijke partner bij het realiseren van een weerbare en veerkrachtige gemeente. De raad stelt het programmaplan vast, besluit over de inzet van middelen en bewaakt de maatschappelijke opgave. Gedurende de looptijd van het programma blijven we de raad op een heldere en pragmatische manier betrekken bij de voortgang en ontwikkeling. We maken daarbij gebruik van de bestaande P&C-cyclus. Wanneer ontwikkelingen sneller verlopen dan de vaste rapportagemomenten toelaten, wordt de raad tussentijds middels een notitie ter informatie geïnformeerd.

Tegelijkertijd is het programma in opzet en uitvoering actiegericht en adaptief. Ontwikkelingen kunnen soms sneller gaan dan de vaste rapportagemomenten toelaten. In dat geval informeren we de raad tussentijds middels een notitie ter informatie. Daarnaast geven monitoring en evaluatie steeds beter inzicht in de impact van het programma.

Tot slot blijven we graag met elkaar in gesprek. De bestuurlijk opdrachtgevers spelen hierin een verbindende rol richting de raad. Waar mogelijk zoeken we ook het gesprek met raadsleden over de maatschappelijke uitdagingen en kansen die het programma met zich meebrengt.

3.6. Verbinding lopende projecten / opgaven

Dit programmaplan sluit aan bij en intensificeert bestaande processen; we bouwen verder op de koers die we al eerder ingezet hebben en spelen in op de maatschappelijke en wereldwijde ontwikkelingen. Daarbij blijft het betreffende team verantwoordelijk voor de uitvoering van die opgave. Vanuit het programma volgen we de voortgang en rapporteren we, indien de uitvoering niet verloopt zoals gewenst, bij de verantwoordelijke teamcoach. Deze verbinding is essentieel om samenhang te waarborgen, efficiënt om te gaan met capaciteit en om reeds ingezette bewegingen te versterken.

We zijn onder andere verbonden met de volgende trajecten:

- Programma Dienstverlening (strategie)
- Verbeteren digitale toegankelijkheid (communicatie)
- Sterke Lokale Teams (zorgzame gemeente)
- Verbeteren Toegangslot (zorgzame gemeente)
- Pilot voorzorgcircels (zorgzame gemeente)
- Inclusieagenda (zorgzame gemeente)
- Project hittesteplan (woon- en leefgemeente)
- Project huisvesting bijzondere doelgroepen (vooralsnog strategie)
- Proces bewust samenwerken (informatievoorziening)
- Programma Weerbare Samenleving Veiligheidsregio Brabant-Noord (veiligheid)

3.7. Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie vormen een essentieel onderdeel van het programma Weerbare en Veerkrachtige Gemeente Bernheze. Ze helpen ons niet alleen om verantwoording af te leggen, maar ook om tijdig bij te sturen, successen zichtbaar te maken en lerend te werken binnen een complex en dynamisch speelveld. Voor zowel inwoners, ondernemers, partners, gemeenteraad, college als de organisatie is het van belang om inzicht te hebben in de voortgang, effectiviteit en impact van het programma. Centrale vragen daarbij zijn: Zijn we op koers? Wat werkt en wat vraagt bijstelling? Wat merken inwoners er concreet van?

We monitoren de voortgang op de vier programmaliijnen, zoals benoemd in de doelen. Daarbij hanteren we een pragmatische en lerende aanpak. Concreet betekent dit:

Datum	Evaluatie
Begin 2026	Enquête onder inwoners over de status van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid
Eind 2026	Voortgangsrapportage waarin kwalitatief en kwantitatief wordt teruggeblikt op de acties, behaalde resultaten, geleerde lessen en nieuwe inzichten
Eind 2027	Tweede enquête onder inwoners om de ontwikkeling te monitoren
Eind 2027	Eindrapportage met conclusies en aanbevelingen voor de vervolgfase

De programmaleider is verantwoordelijk voor het opstellen van rapportages en het organiseren van reflectiemomenten. De uitvoering gebeurt in samenwerking met alle betrokken teams en partners. De stuurgroep beoordeelt en stelt de voortgangsrapportages vast.

4. Financiën

We kiezen voor een pragmatische en actiegerichte werkwijze. Gezien de omvang en complexiteit van de opgave is het op dit moment nog niet mogelijk om planmatig in te schatten welke activiteiten op welk moment plaatsvinden en wat hiervan precies de financiële consequenties zijn. Daarom werken we gedurende de looptijd van het programma met een programmabudget Weerbare en Veerkrachtige Samenleving. Binnen dit budget werken wij aan de activiteiten en is het mogelijk om investeringen te doen voor bijvoorbeeld lokale initiatieven, organiseren van bijeenkomsten, ondersteuning van specifieke competenties - zoals communicatie en participatie.

In de reguliere P&C-cyclus wordt verantwoording afgelegd over de uitgaven en eventuele bijstellingen. Wanneer ontwikkelingen sneller verlopen dan de vaste rapportagemomenten toelaten, wordt de raad tussentijds middels een notitie ter informatie geïnformeerd.

Daarnaast is personele inzet nodig om een extra impuls te geven aan de uitvoering en de versterking van onze dienstverlening. Waar mogelijk maken we gebruik van reeds beschikbare budgetten die bijdragen aan de doelstellingen van het programma. De begroting die hieronder wordt genoemd ziet op incidentele budgetten voor de komende twee jaar. Hierbij dient opgemerkt te worden dat binnen het programma diverse verkenningen worden uitgevoerd. We kunnen nog niet voorzien welke benodigde middelen dit met zich meebrengt. Daarnaast is er binnen de reguliere taken inzet vereist. Deze uren zijn niet meegenomen in de begroting, maar zijn wel gecommuniceerd met de betreffende teams.

4.1. Budget vanuit landelijke- en regionale middelen

Op dit moment zijn nog geen directe en structurele middelen beschikbaar gesteld aan individuele gemeenten voor het versterken van maatschappelijke weerbaarheid. Wel is er in de Voorjaarsnota vanaf 2027 structureel € 70 miljoen beschikbaar gesteld voor maatschappelijke weerbaarheid, met een voorinvestering van € 10 miljoen in 2025 en € 20 miljoen in 2026.

Deze middelen worden vooralsnog ingezet op het ontwikkelen van noodsteunpunten en burgerhulpverlening²¹, het versterken van veiligheidsregio's, het lanceren van een landelijke publiekscampagne en evaluatie en onderzoek. Het geld wordt verdeeld via de veiligheidsregio's, waarbij het uitgangspunt is dat besteding plaatsvindt op basis van gezamenlijke besluitvorming met de betrokken gemeenten²².

De Veiligheidsregio's beschikken momenteel niet over deze middelen; de verdeling dient nog plaats te vinden. Hierbij worden ook landelijke kosten 'afgeroomd'; denk hierbij aan de landelijke campagne Denk Vooruit. Ook voor komende jaren zal het deel dat regionaal te besteden is

²¹ Dit ziet op burgerhulpverlening in de warme fase en niet op het in beeld brengen van het sociaal weefsel in koude fase.

²² [Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau pagina 14-15](#)

aanzienlijk lager zijn dan het genoemde totaalbedrag. Het ligt namelijk in de lijn der verwachting dat ook voor landelijke crisiscommunicatie (denk aan C2000) de nodige aanpassingen uitgevoerd moeten worden.

Belangrijk om te benadrukken is dat deze landelijke middelen geen extra regionale middelen zijn. Vanaf 2026 worden veiligheidsregio's gekort op hun bestaande financiering voor crisisbeheersing en communicatie. Het bedrag dat zij hierdoor minder ontvangen, komt naar verwachting nagenoeg overeen met de middelen voor versterking van maatschappelijke weerbaarheid — waardoor deze inzet feitelijk gelabeld is.

De inzet van deze middelen in de Veiligheidsregio Brabant-Noord is gekoppeld aan de regionale programma-opzet, waarbij het AB beslist over de daadwerkelijke besteding. Voor 2025 en 2026 wordt o.a. geïnvesteerd in een pilot omtrent de inrichting van regionale- en lokale noodsteunpunten en de ontwikkeling van een regionaal communicatieplan Denk Vooruit Campagne. Deze middelen zijn bestemd voor onderzoek en ondersteuning bij inventarisaties, niet voor de daadwerkelijke inrichting van noodsteunpunten. Voor die inrichting dragen de gemeenten — waaronder Bernheze — (vooralsnog) zelf de kosten. Door onze actieve deelname heeft de Veiligheidsregio wel de advieskosten voor locatiebeoordeling op zich genomen.

De VNG en de Veiligheidsregio's blijven zich inzetten voor meer middelen om de inzet van gemeenten en veiligheidsregio's op het gebied van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht te versterken en concreet vorm te geven. Hierbij wordt o.a. gekeken naar de gelden die voor de NAVO-norm zijn gereserveerd, maar landelijk niet besteed worden.

Gelet op bovenstaande is de verwachting dat de volgende inzet vanuit de regionale middelen wordt bekostigd.

Onderwerp	2026-2027
Uitwerken coördinatie burgerhulp in (warme) crisis situaties Exclusief verzekeringen burgerhulpverleners	Regionale gelden
Integrale oefeningen / simulaties organiseren met inwoners en ondernemers	Regionale gelden

Hierbij zal ook ambtelijke capaciteit van verschillende teams benodigd zijn om te komen tot uitvoering en implementatie hiervan.

4.2. Budgetten lopende projecten / opgaven

Voor de projecten waarmee aansluiting wordt gezocht is het betreffende team zelf verantwoordelijk voor toekenning van de benodigde budgetten. De wijze van financiering is niet opgenomen in dit programma.

4.3. Gebruik maken van reeds beschikbare budgetten

We maken vanuit het programma gebruik van onderstaand budget, welke reeds beschikbaar is gesteld via de huidige begroting 2026:

Onderwerp	2026-2027 in € excl. index
Enquête inwoners	47.064

4.4. Te vragen budget voor het programma

Op dit moment wordt de volgende verdeling voorzien voor de komende twee jaar om uitvoering te geven aan het programmaplan:

Onderwerp	2026-2027 in €
Programmaleider Weerbare en Veerkrachtige samenleving ²³	250.000
Inzet Zorgzame gemeente ²⁴	150.000
Communicatieplan	25.000
Uitvoering communicatieplan	50.000
Middelen uitvoering ²⁵	30.000
Totaal	505.000

4.5. Mogelijk structureel budget

Vooruitlopend op de verkenningen die in het programma worden gestart ligt het in de lijn der verwachting dat daar een behoefte voor een structurele investering uit voort vloeit. Dat ziet op de huidige verkenning naar lokale noodsteunpunten en de verkenning omtrent optimalisatie en verbinden (fysiek en digitaal) van het sociaal weefsel. Zodra deze verkenningen zijn afgerond worden de benodigde budgetten in de P&C cyclus meegenomen. Overeenkomstig de huidige inschatting is voor de inrichting van zes lokale noodsteunpunten²⁶ €600.000 benodigd is.

²³ De programmaleider zorgt o.a. voor de coördinatie van het programma, aansluiting landelijke- en regionale ontwikkelingen, leiden werkgroepen, monitoren voortgang verbonden projecten, in kaart brengen kwetsbare verblijfflocaties, inventariseren ondersteuningsmiddelen sociaal weefsel, in kaart brengen vitale infrastructuur en status van bijbehorende continuïteitsplannen en verkenning behoeften en mogelijkheden (financiële)steun noodpakketten.

²⁴ De projectleider bij zorgzame gemeente is het eerste aanspreekpunt voor de programmaleider over de acties en lopende projecten die vanuit het team zorgzame gemeente worden uitgevoerd. Deze persoon sluit aan bij de bij werkgroep en ondersteunt o.a. bij de verkenning naar de ondersteuningsbehoefte van het sociaal weefsel.

²⁵ o.a. voor vormgeving, publicaties, folders, zaalhuur, filmpjes etc.

²⁶ Op dit moment wordt geadviseerd om 1 lokaal noodsteunpunt per ongeveer 5.000 inwoners aan te wijzen.

4.6. Kosten programma Weerbare en veerkrachtige samenleving

Door de gekozen werkwijze is het lastig planmatig in beeld te brengen wat de totale kosten van het programma zijn. Vandaar dat we voorstel een bestemmingsreserve te vormen. Hieronder hebben we een totaaloverzicht gemaakt van kosten die reeds in beeld zijn.

		2026 in €	2027 in €
Veiligheidsmonitor	Bestaand	23.532	23.532
Flexibele schil	Nieuw	102.000	102.000
Reserve transities*	Nieuw	75.000	75.000
Reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	88.000	63.000
Totaal		288.532	263.532

*college is gemachtigd deze reserve in te zetten voor WMO, wet Jeugdzorg en Participatie. Daar voorziet de gevraagde inzet niet in. Deze post ziet wel op taken die voortvloeien uit het Breed Maatschappelijk Beleid. Dit is in lijn met de voorgestelde aanpassing om inzet van deze reserve te verbreden, zoals aangekondigd in de begroting.

De uren die benodigd zijn binnen de reguliere taken zijn niet meegenomen in genoemde programmabudget.

De kosten die benodigd zijn voor de inrichting van lokale noodsteunpunten en het optimaliseren en verbinden (fysiek en digitaal) van het sociaal weefsel zijn hier niet in meer genomen. Ook is er nog geen zicht op de mogelijke kosten en investeringen voor 2028 en verder. Zodra hier meer zicht op is worden deze verwerkt in de reguliere P&C-cyclus.

5. Randvoorwaarden

Om het programma Weerbare en Veerkrachtige Gemeente Bernheze succesvol uit te voeren, zijn een aantal randvoorwaarden essentieel. Deze voorwaarden zorgen ervoor dat we niet alleen ambities formuleren, maar ook de benodigde basis op orde hebben om deze ambities waar te maken. Ze raken aan cultuur, structuur, samenwerking en middelen, en sluiten aan bij de vijf beloften die wij binnen Bernheze hanteren voor onze dienstverlening.

De eerste belofte, **Wij zijn er voor iedereen**, betekent dat inwoners, ondernemers, instellingen, sleutelfiguren en partners ons kunnen vinden en zich welkom voelen. Inwoners en ondernemers worden actief betrokken bij het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op weerbaarheid en veerkracht. Sterke Lokale Teams bieden hierbij ondersteuning en zijn goed bereikbaar, zowel fysiek als digitaal. Nabijheid en toegankelijkheid staan centraal, zodat iedereen eenvoudig toegang heeft tot passende ondersteuning.

De tweede belofte, **Wij zijn helder en duidelijk**, gaat over duidelijke kaders en goede afspraken. Er is een gedeelde visie op weerbaarheid en veerkracht, en taken, rollen en verantwoordelijkheden zijn helder belegd — zowel binnen de organisatie als richting inwoners, ondernemers, sleutelfiguren en professionals. Communicatie is afgestemd op doel en doelgroep, en integrale werk- en overlegstructuren zijn op verschillende niveaus stevig verankerd. Ook worden beleidsdocumenten geanalyseerd op overlap en waar nodig op elkaar afgestemd.

Bij de belofte **Wij zijn transparant** staat het maken van duidelijke afspraken met ons professioneel netwerk centraal. We communiceren helder wat we van inwoners en ondernemers verwachten in tijden van verstoring. Dit bevordert een gemeenschappelijke aanpak en zorgt voor een gedeeld beeld van verantwoordelijkheden.

De vierde belofte, **Wij zijn betrouwbaar**, benadrukt dat we uitspreken wat we nastreven — zowel nu als in tijden van verstoring — en dat we deze afspraken ook daadwerkelijk nakomen. De kwaliteit van onze dienstverlening is hierbij leidend. Beheers- en noodmaatregelen van vitale processen en kwetsbare verblijfloccaties worden geborgd en persoonsgegevens worden zorgvuldig behandeld.

De laatste belofte, **Wij maken dienstverlening zo makkelijk mogelijk**, houdt in dat ondersteuning snel, efficiënt en laagdrempelig beschikbaar is. Het aanbod is eenvoudig vindbaar, aanvragen worden adequaat en snel beoordeeld, en Sterke Lokale Teams zijn goed toegankelijk voor inwoners.

Naast deze vijf beloften is **eigenaarschap** een cruciale voorwaarde. De opgave is omvangrijk en complex, en vraagt dat betrokkenen verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen rol en taken. De programmaleider is verantwoordelijk voor het behalen van de gestelde doelen en het monitoren van de projecten. Stuurgroep, management en werkgroep bespreken verbeterpunten gezamenlijk

en zoeken naar oplossingen, waarbij open communicatie en integraliteit centraal staan. Er is ruimte om tussentijds aanpassingen door te voeren, en die ruimte wordt ook daadwerkelijk benut.

Voor een succesvolle uitvoering is het nodig dat medewerkers voldoende tijd en ruimte krijgen om hun taken goed uit te voeren. Waar extra capaciteit nodig is, moet deze tijdig worden geworven. Heldere prioritering van projecten is noodzakelijk om focus te behouden en overbelasting te voorkomen.

Het programma vraagt bovendien om actieve betrokkenheid van gemeenteraad en college. Hun rol is essentieel bij het stellen van kaders en prioriteiten, het beschikbaar stellen van middelen en het bieden van ruimte aan de organisatie om de activiteiten uit te voeren. Bestuurlijk eigenaarschap is daarmee een belangrijke randvoorwaarde: het versterken van de weerbaarheid en veerkracht van Bernheze is immers een gezamenlijke opgave.

Tot slot zijn **draagvlak** en **borging** van de uitvoering van groot belang. Het programmaplan dient breed te worden gedragen binnen de organisatie, door externe partners en de inwoners. Binnen de organisatie is een duidelijke structuur ingericht, met functionele overlegvormen, inzet van programmaleider en projectleiders, beschikbaarheid van financiële middelen, een communicatieplan en inbedding van benodigde capaciteit in teamplannen. Deze randvoorwaarden zorgen ervoor dat het programma effectief, duurzaam en structureel kan worden uitgevoerd.

Bijlage 1. Strategische documenten

Bestuursprogramma

In het Bestuursprogramma 2022-2026 'Samen bouwen aan een veerkrachtig Bernheze' zijn drie kernambities geformuleerd:

1. We gaan bouwen.
2. We gaan, vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, werken aan veerkracht. Hierbij richten we ons op het versterken van de veerkracht van de mensen zelf en het vergroten van hun kwaliteit van leven. We houden daarbij in het bijzonder oog voor het welzijn van de meest kwetsbare inwoners.
3. We doen het samen. Samen met onze inwoners, onze ondernemers en (andere) belanghebbenden, de ambtelijke organisatie en, uiteraard, de gemeenteraad.

Het programma Weerbare en veerkrachtige samenleving sluit aan bij de laatste twee kernambities en onderstaande uitwerkingen:

- **Leefbare kernen.** We gaan preventief aan de slag om de veerkracht van onze inwoners te versterken. Goede voorzieningen zijn, samen met een goed verenigingsleven, een belangrijke basis voor een gezonde zorgzame samenleving. Het zijn de plekken waar inwoners elkaar ontmoeten en saamhorigheid ontstaat.
- **Gezonde zorgzame gemeente.** We vinden het belangrijk dat in Bernheze iedereen kan meedoen, mensen elkaar kennen en zorg dragen voor elkaar. Dit vraagt om zowel een zorgzame en sociale gemeenschap als om veerkrachtige en gezonde inwoners. Met algemene voorzieningen, die toegankelijk zijn voor iedereen, stel je mensen in staat om op een laagdrempelige manier op zoek te gaan naar de ondersteuning die zij nodig hebben. Ondersteuning die onze inwoners helpt om zelfredzaam en zelfstandig te zijn en mee te blijven doen. Toegankelijkheid en nabijheid zijn daarbij belangrijke kernbegrippen.
- **Een weerbare en veilige samenleving.** Uit de peiling veiligheid en leefbaarheid blijkt dat inwoners zich over het algemeen veilig voelen in onze gemeente. We zijn daar blij mee en willen dat graag zo houden. Dat vraagt inspanning van alle veiligheidspartners en onze inwoners.
- **Regie op integrale aanpak en samenwerking.** Alleen zijn we sneller, maar samen komen we verder. We maken tijd én capaciteit vrij om een grotere rol te kunnen spelen in de regio. We gaan vaker en actiever het gesprek aan met inwoners en (anders) betrokkenen.
- **Dienstverlening en sterke organisatie.** Om mee te ontwikkelen met onze inwoners en ondernemers en aangesloten te kunnen blijven bij hun leefwereld(en) is het noodzakelijk om continu te blijven werken aan de kwaliteit van dienstverlening. We werken als gemeente aan het verbeteren van de toegankelijkheid van onze digitale dienstverlening. Fysiek blijven

we goed bereikbaar en beschikbaar, ook én juist voor inwoners die digitaal niet of minder vaardig zijn.

Staat van Bernheze 2026

In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 biedt de ambtelijke organisatie aan de gemeenteraad een update van de Staat van Bernheze aan, nadat in het presidium is aangegeven dat hier behoefte aan is. De thema's waar in dit document op wordt ingezoomd, sluiten aan bij de thema's die de landelijke Denktank Nederland 2040 onlangs publiceerde in Nederland 2040: een toekomstbeeld. Zij benoemen als urgente uitdagingen anno 2025: geopolitieke spanningen, vergrijzing, overbelaste zorg, groeiende ongelijkheid en dalend vertrouwen in de overheid. In deze Staat van Bernheze clusteren we de urgente uitdagingen onder de thema's:

- Weerbaarheid & Veerkracht
- Samenredzaamheid
- Ruimte

Weerbaarheid & Veerkracht

Toenemende dreigingen

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) heeft in december 2024 alle burgemeesters per brief geïnformeerd over de militaire en hybride dreiging en de noodzaak om de maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid te verhogen. De effecten van klimaatverandering enerzijds en geopolitieke ontwikkelingen anderzijds resulteren erin dat een scenario van grootschalige of langdurige maatschappelijke ontwrichting steeds realistischer wordt. Nederland is nu al doelwit van cyberaanvallen, spionage en sabotage. Experts waarschuwen dat het niet de vraag is óf Nederland te maken zal krijgen met een meerdaagse stroomstoring, maar wanneer – ongeacht of dit veroorzaakt wordt door overbelasting van het net, of door een cyberaanval.

Polarisatie en het belang van communicatie

Tegelijkertijd worden tegenstellingen in onze samenleving (nog) steeds groter. Ze worden ook steeds breder uitgevochten, waarbij gemeentegrenzen allang niet meer de grenzen van de discussie bepalen. In gesprek blijven met elkaar is van ongekend belang. Maar om de zelf- en samenredzaamheid te vergroten is het belangrijk dat het voor eenieder duidelijk is wat van hem/haar wordt verwacht. Eén ding is zeker: een weerbare en veerkrachtige samenleving vraagt om inzet van iedereen.

We moeten dus voorbereid zijn op onzekere tijden en samenwerken aan een weerbare en veerkrachtige samenleving, waarbij we zowel het risico van verstoringen minimaliseren als onszelf snel herstellen of aanpassen aan nieuwe omstandigheden. De landelijke en regionale ontwikkelingen om de zelf- en samenredzaamheid van de samenleving en de continuïteit van vitale processen te versterken volgen zich op dit moment in rap tempo op. Deze ontwikkelingen vertalen

we naar Bernheze, wat vraagt om samenwerken intern en extern, alsook om vertrouwen in elkaar en effectieve communicatie. Want alleen samen kunnen we werken aan een weerbaar en veerkrachtig Bernheze.

Samenredzaamheid

Breed Maatschappelijk Beleid

In het uitvoeringsprogramma Breed Maatschappelijk Beleid werken we vanuit samenredzaamheid samen met inwoners en maatschappelijke partners om uitdagingen op het gebied van het welzijn van onze inwoners aan te pakken. Ook hier ligt een sterke focus op veerkracht en ook op gezondheid. We willen dat iedereen in Bernheze mee kan doen, zich kan ontwikkelen, ontspannen en anderen kan ontmoeten.

Onze veranderende inwoner

Met het oog op de toekomst zien we een aantal belangrijke ontwikkelingen die het welzijn van onze inwoners en het thema samenredzaamheid beïnvloeden.

Daarnaast verandert de samenstelling van onze bevolking. Het aantal internationale werknemers neemt toe, we bieden opvang aan Oekraïense vluchtelingen en ook de komst van een asielopvanglocatie behoort tot de mogelijkheden. Deze ontwikkelingen zorgen voor extra druk op de bestaande zorg- en welzijnsdiensten. Technologische vooruitgang is hier ook van invloed op. Hoewel innovaties bijdragen aan betere mobiliteit, bereikbaarheid en toegankelijkheid van zorg, kunnen niet alle inwoners hier even goed mee omgaan. Dit vergroot de ongelijkheid in toegang tot zorg, mede door de complexiteit van regelgeving.

Leefbaarheid onder druk

Al deze ontwikkelingen dragen eraan bij dat de leefbaarheid in onze kernen onder druk komt te staan. Dit vraagt om blijvende aandacht voor de bereikbaarheid en zichtbaarheid van zorg en ondersteuning, het behoud van sociale samenhang en het voorkomen van uitsluiting. Ook het versterken van lokale netwerken, het signaleren van kwetsbaarheid en het inspelen op verschillen tussen kernen wordt steeds belangrijker. De leefbaarheid hangt in toenemende mate af van hoe goed we deze aandachtspunten in beeld houden en of we er tijdig op inspelen.

Ook hier geldt dat een veerkrachtige samenleving inzet en gezamenlijke verantwoordelijkheid vraagt van eenieder.

Bijlage 2. Overzicht programmaliijnen

Programma Weerbare & Veerkrachtige samenleving

In afstemming met Regionaal programma Weerbare samenleving

I. Zelfredzaamheid inwoners

SUBDOELN VOOR 2028:

- Minimaal 75% van de inwoners geeft aan te weten waar zij terecht kunnen met een hulp- of ondersteuningsvraag
- Minimaal 75% van de inwoners geeft aan te weten wat van hen wordt verwacht bij een verstoring
- Minimaal 75% van de zelfstandige huishoudens beschikt over een noodpakket en noodplan

Projecten

- o Programma dienstverlening
- o Sterke lokale teams
- o Verbeteren toegankelijkheid
- o Inclusie agenda 2025-2028
- o Verbeteren digitale toegankelijkheid
- o Project huisvesting bijzondere doelgroepen

2025

- o Uitdragen landelijke campagne Denk vooruit

2026 - 2027

- o Formeren werkgroep van o.a. sleutelfiguren en ondernemers
- o Monitoren status weerbaarheid, zelf- & samenredzaamheid
- o Opstellen communicatieplan
- o Uitvoering geven aan communicatieplan
- o Verkennen van behoeften en mogelijkheden voor (financiële) steun bij noodpakketten

II. Samenredzaamheid sociaal weefsel

Projecten

- o Project voorzorgcircels
- o Inclusie agenda 2025-2028
- o Verbeteren digitale toegankelijkheid
- o Project kansongelijkheid
- o Project huisvesting bijzondere doelgroepen

2025

- o Overzicht opstellen van enquêtes, structurele overleggen en bijeenkomsten met inwoners

SUBDOELN VOOR 2028:

- Het sociaal weefsel is in alle gemeenschappen binnen de gemeente te raadplegen voor inwoners en hulpdiensten
- Elke gemeenschap beschikt over sleutelfiguren die fungeren als schakel tussen inwoners en hulpdiensten
- Minimaal 75% van de informele hulpverleners geeft aan te weten wat er van hen wordt verwacht met betrekking tot verminderd zelfredzaam, ook tijdens een verstoring

2026 - 2027

- o In kaart brengen sociaal weefsel in alle gemeenschappen
- o Duiden en formaliseren van taken en rollen sleutelfiguren en (burger)hulpverleners
- o Onderhouden netwerk sleutelfiguren
- o Ondersteuning geven aan burgerinitiatieven ter versterking sociaal weefsel
- o Formuleren en uitdragen van indicatoren verminderd zelfredzaam
- o Organiseren van integrale oefeningen/simulaties met sleutelfiguren

III. Continuïteit vitale infrastructuur

SUBDOELN:

- In 2026 zijn de gemeentelijke vitale processen in kaart gebracht
- In 2027 is de complete vitale infrastructuur (processen, producten, diensten) en kwetsbare verblijfflocaties
- In 2028 beschikken de complete vitale infrastructuur en kwetsbare verblijfflocaties over een actueel continuïteitsplan

Projecten

- o Project hitteplan

2025

- o Afspraken maken met Veiligheidsregio over regionale infrastructuur
- o Uitvoering geven aan interne handleiding bedrijfscontinuïteit, crisisbeheersing en bevolkingszorg uitvoeren
- o Opstellen uitgangspunten voor lokale en regionale noodsteunpunten

2026 - 2027

- o Opstellen en uitvoering geven aan intern plan van aanpak bedrijfscontinuïteit, crisisbeheersing en bevolkingszorg
- o In kaart brengen van vitale infrastructuur

- o Voorstel opstellen voor inrichten lokale noodsteunpunten
- o Bijeenkomst organiseren met vitale aanbieders
- o Continuïteit stimuleren van de vitale infrastructuur bij vitale aanbieders
- o Continuïteit stimuleren bij kwetsbare verblijfflocaties
- o Integrale oefeningen/simulaties organiseren met vitale aanbieders en kwetsbare verblijfflocaties
- o Uitvoering geven aan jaarlijkse interne handleiding bedrijfscontinuïteit, crisisbeheersing en bevolkingszorg
- o Uitvoering geven aan voorstel voor de inrichting van lokale noodsteunpunten

Projecten

- o Programma dienstverlening
- o Proces bewust samenwerken
- o Project kwaliteitsbeheer

2025

- o Verbinden professioneel netwerk
- o Gezamenlijk opstellen van begrippenkader

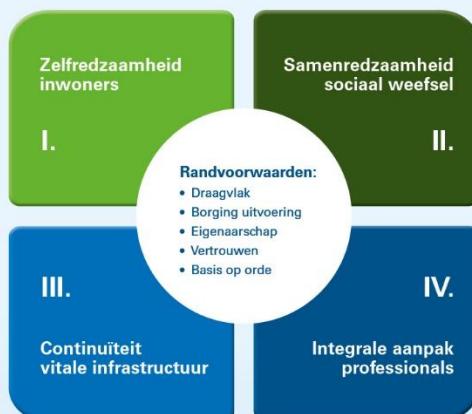
IV. Integrale aanpak professionals

SUBDOELN VOOR 2028:

- De integrale opgave binnen het professioneel netwerk is erkend en geïntegreerd in leders visie, beleid en werkwijze
- Alle professionals hanteren een gezamenlijk vastgesteld begrippenkader
- Alle professionals weten wat er van hen wordt verwacht bij een verstoring

2026 - 2027

- o Gezamenlijk vaststellen van begrippenkader
- o Optimaliseren integrale overlegstructuur
- o Netwerk stimuleren om de integrale opgave te verwerken in visie, beleid en/of werkwijze
- o Organiseren bijeenkomst met professioneel netwerk
- o Structurele uitwisseling van ontwikkelingen

Bijlage 3. Definities

Weerbare en veerkrachtige samenleving

Een **weerbare en veerkrachtige samenleving** is een samenleving waarin mensen, gemeenschappen, voorzieningen en systemen zowel in staat zijn om voorbereid te zijn op en weerstand te bieden tegen druk, tegenslag of risico's (weerbaarheid), als om tijdens en na een verstoring effectief te functioneren, zich aan te passen en te herstellen (veerkracht). Verstoring kan zowel maatschappelijk van aard zijn, zoals crisissen of uitval van vitale systemen, als persoonlijk, zoals ziekte, verlies of andere uitdagingen in het dagelijks leven.

In een weerbare en veerkrachtige samenleving vullen beide dimensies elkaar aan: bewoners, gemeenschappen, professionele netwerken en vitale processen kennen hun kwetsbaarheden, hebben voorbereidingen getroffen, kunnen adequaat functioneren tijdens verstoringen en herstellen én leren van tegenslagen, zowel in crisissituaties als in het dagelijks leven.

Weerbaarheid

Weerbaarheid²⁷ verwijst naar het vermogen om in de voorbereidende of 'koude' fase adequaat te anticiperen op mogelijke uitdagingen, tegenslagen of risico's. Het gaat om het behouden en versterken van bestaande structuren, processen, netwerken en voorzieningen vóóordat een verstoring zich voordoet. Weerbaarheid omvat:

- Bewust van kwetsbaarheden, zoals afhankelijkheid van vitale voorzieningen, kwetsbare bevolkingsgroepen, sociale spanningen, gezondheid of persoonlijke omstandigheden;
- Gereed met gewenste voorbereidingen, zoals noodplannen, persoonlijke en collectieve noodpakketten, sociale en professionele netwerken, informatie en vaardigheden;
- In staat om risico's tijdig te signaleren en maatregelen te treffen om negatieve effecten te beperken, zowel op maatschappelijk als persoonlijk niveau.

Veerkracht

Veerkracht²⁸ verwijst naar het vermogen om tijdens een verstoring adequaat te functioneren en te reageren, terwijl de situatie onzeker, belastend of bedreigend is, en na een verstoring zich aan te passen, te herstellen en te leren van de ervaring. Veerkracht omvat:

- Zelfredzaam te blijven, ook onder druk, door toegang tot middelen, informatie, hulpnetwerken en vaardigheden te benutten;
- Actief reageren en weerstand te bieden tegen uitdagingen of beperkingen;

²⁷ [Werken aan weerbaarheid en veerkracht - NIPV](#)

²⁸ [Werken aan weerbaarheid en veerkracht - NIPV](#)

- Persoonlijke en collectieve verantwoordelijkheid nemen, door zelf het heft in handen te nemen tijdens op na een ingrijpende gebeurtenis;
- Herstellen en verbeteren door sociale en operationele netwerken te benutten, zowel op persoonlijk als op systeemniveau, zodat sterker uit de situatie wordt gekomen;
- Aanpassen en leren van ervaringen om toekomstige verstoringen beter op te vangen;

Verstoring

Een **verstoring** is een gebeurtenis of situatie die de normale werking van mensen, gemeenschappen, voorzieningen of maatschappelijke systemen tijdelijk of langdurig belemmert of onderbreekt. Verstoring kan plotseling optreden, zoals een natuurramp, stroomuitval of pandemie, of geleidelijk ontstaan, zoals maatschappelijke polarisatie, afnemende beschikbaarheid van vitale middelen of persoonlijke uitdagingen zoals ziekte, verlies, financiële tegenslag of conflicten.

Verstoringen kunnen fysiek, sociaal, digitaal of organisatorisch van aard zijn en variëren van conflicten, pandemieën, stakingen of hybride dreigingen tot maatschappelijke onrust. Ernstige of langdurige verstoringen kunnen escaleren tot een crisis, waarbij de gevolgen voor vitale processen en inwoners ingrijpend zijn.

Zelfredzaamheid

Zelfredzaamheid verwijst naar het vermogen van inwoners en ondernemers om zelfstandig te handelen, beslissingen te nemen en regie te voeren over hun leven, huishouden of bedrijfsvoering — zowel in het dagelijks leven als tijdens verstoringen, rampen of crises. Het gaat om de mate waarin mensen, al dan niet met hulp van hun sociale netwerk, in staat zijn om noodzakelijke dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren, een gestructureerd huishouden of bedrijfsvoering te voeren en zichzelf te helpen wanneer reguliere ondersteuning (tijdelijk) niet beschikbaar is.

In beleidsmatige zin wordt zelfredzaamheid gezien als een verschuiving van overheidsinmenging naar eigen regie en verantwoordelijkheid²⁹. De Wet maatschappelijke ondersteuning³⁰ omschrijft dit als “in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en het voeren van een gestructureerd huishouden.”

Het NIPV³¹ definieert zelfredzaamheid in de context van crisisbeheersing als: “de vermogens en handelingen van burgers om incidenten zelfstandig of met hulp te voorkomen en/of te beheersen.” Het Ministerie van BZK³² benadrukt dat de overheid niet de enige partij is die kan bijdragen aan het beperken van de gevolgen van rampen of crises. Ook burgers en ondernemers hebben hierin een verantwoordelijkheid: zij moeten in staat zijn zichzelf gedurende een bepaalde periode te redden.

De mate van zelfredzaamheid wordt beïnvloed door factoren als:

²⁹ [Weten is nog geen doen - WRR](#)

³⁰ [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)

³¹ [Zelfredzaamheid - NIPV](#)

³² [Nationale Veiligheid - Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties](#)

- gezondheid, denk- en doenvermogen, vaardigheden en kennis;
- sociale netwerken en beschikbaarheid van hulpbronnen;
- inschatting van risico's en geloof in eigen handelingsvermogen;
- toegang tot betrouwbare informatie en communicatiemiddelen;
- acceptatie en internalisering van eigen verantwoordelijkheid.

Van zelfredzame inwoners en ondernemers mag verwacht worden dat zij:

- risico's kennen en erkennen die relevant zijn voor hun leefomgeving of bedrijfsvoering, en zich bewust zijn van mogelijke gevolgen van een verstoring of crisis;
- voorbereidende maatregelen treffen, zoals het aanleggen van basisvoorzieningen voor ten minste 72 uur (bijvoorbeeld water, voedsel, EHBO en communicatiemiddelen), het opstellen van noodplannen of het treffen van back-upvoorzieningen.
- weten waar zij betrouwbare informatie kunnen vinden en bij welke loketten zij terecht kunnen voor hulp of ondersteuning;
- weten wat te doen tijdens een verstoring of crisis, bijvoorbeeld door instructies te volgen, adequaat te handelen en kalm te blijven;
- regie voeren en eigen beslissingen nemen, zodat zij zichzelf en hun directe omgeving kunnen beschermen en tegelijkertijd ontlastend werken voor hulpdiensten;
- bijdragen aan maatschappelijke veerkracht door, waar mogelijk, ook anderen in hun omgeving te ondersteunen.

Zelfredzaamheid is echter geen vaststaand gegeven, maar situationeel en gradueel. Niet iedereen beschikt over dezelfde mogelijkheden of omstandigheden om adequaat te handelen tijdens een ramp of crisis.

Verminderd zelfredzamen

Een aanzienlijk deel van de samenleving is **verminderd zelfredzaam**³³: zij kunnen tijdens een verstoring of crisis niet (volledig) zelfstandig voor hun veiligheid, gezondheid of welzijn zorgen en zijn deels afhankelijk van hulp van anderen. Wie verminderd zelfredzaam is, verschilt per situatie en context. De mate van verminderde zelfredzaamheid wordt onder meer bepaald door:

- de mobiliteit van de persoon (kunnen vluchten of schuilen);
- het inzicht in risico's of gevaarlijke situaties;
- de handelingsbekwaamheid en het vermogen om adequaat te reageren bij gevaar.

De groep verminderd zelfredzamen is divers en omvat onder andere:

- ouderen (65+);
- kinderen (<12 jaar);

³³ [Verminderd zelfredzamen ten tijde van rampen en crises: de overheid een zorg? - IFV](#)

- mensen met een lichamelijke, cognitieve, neurologische, psychische, auditieve of visuele beperking;
- mensen met een tijdelijke beperking (bijv. blessure of ziekte);
- personen met een taalbarrière of beperkte toegang tot informatie;
- toeristen of anderen die de lokale context niet kennen;
- bewoners van zorginstellingen, gedetineerden en andere personen in een gesloten setting.

Belangrijk is te benadrukken dat dé verminderd zelfredzame persoon niet bestaat.

Zelfredzaamheid is geen vast kenmerk, maar een situationele eigenschap: iemand kan in de ene context goed functioneren, maar in een andere juist kwetsbaar zijn.

Voor deze groep is het versterken van samenredzaamheid en toegankelijke ondersteuning cruciaal. Overheden, maatschappelijke partners, inwoners en ondernemers dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid om ook minder zelfredzamen te betrekken, beschermen en ondersteunen, zodat zij zoveel mogelijk regie kunnen behouden tijdens en na een crisis.

Samenredzaamheid

Naast zelfredzaamheid is **samenredzaamheid** van groot belang voor een weerbare en veerkrachtige samenleving. Waar zelfredzaamheid draait om individuele handelingsbekwaamheid, richt samenredzaamheid zich op het collectieve vermogen van een gemeenschap om elkaar te ondersteunen en gezamenlijk problemen het hoofd te bieden.

Inwoners, ondernemers en organisaties die samenredzaam zijn, kunnen niet alleen zichzelf redden, maar weten elkaar ook te vinden, te helpen en te versterken. Deze onderlinge verbondenheid zorgt ervoor dat een samenleving beter bestand is tegen verstoringen en sneller kan herstellen.

In een samenredzame gemeenschap³⁴:

- kennen mensen elkaar en weten ze wat ze voor elkaar kunnen betekenen;
- is er bereidheid om verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf én voor anderen;
- worden bestaande sociale verbanden zoals burennetwerken, verenigingen, vrijwilligersorganisaties en lokale ondernemers benut;
- is sprake van vertrouwen, verbondenheid en goede informatie-uitwisseling;
- wordt niet alleen tijdens, maar ook vóór en na een crisis samengewerkt aan oplossingen en herstel.

³⁴ [Samenwerken aan weerbaarheid in tijden van opbouwende spanning - NIPV](#)

Samenredzaamheid versterkt de veerkracht van een gemeenschap, de kracht van het collectief. Hierbij spelen inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheid elk een rol. De overheid faciliteert en ondersteunt, maar de kracht ligt bij de gemeenschap zelf.

Concreet betekent dit dat een samenredzame gemeenschap:

- weet waar hulp en middelen te vinden zijn;
- elkaar kan informeren, alarmeren en ondersteunen;
- tijdelijk kan voorzien in elkaars basisbehoeften;
- kwetsbare inwoners niet uit het oog verliest;
- en gezamenlijk sneller kan schakelen bij rampen of crises.

Samenredzaamheid vormt daarmee een essentiële bouwsteen van een weerbare en veerkrachtige samenleving, waarin gemeenschap en overheid elkaar aanvullen en versterken.

Gemeenschappen

Gemeenschappen zijn groepen mensen die zich met elkaar verbonden voelen op basis van gedeelde kenmerken, zoals woonplek, cultuur, geloof, ervaringen of sociale binding. Ze kunnen formeel of informeel zijn, zichtbaar of minder zichtbaar, en vormen samen het netwerk van relaties, interacties en steun dat bijdraagt aan sociale samenhang en wederkerigheid.

Binnen een gemeenschap kennen inwoners elkaar, ondersteunen zij elkaar en organiseren zij gezamenlijk activiteiten of initiatieven die bijdragen aan leefbaarheid, welzijn en veiligheid. Sterke gemeenschappen versterken samenredzaamheid door collectieve steun, onderlinge afstemming en samenwerking, én door individuen te helpen zich voor te bereiden en adequaat te handelen in crisissituaties of bij andere maatschappelijke uitdagingen.

Sociaal weefsel

Het **sociaal weefsel** vormt de informele ruggengraat van deze gemeenschappen. Het bestaat uit netwerken van **informele hulpverleners**, **sleutelfiguren** en **burgerhulpverleners**, zoals burenhulp, mantelzorgers, buurtcoördinatoren, wijkraden en vrijwilligers in brede zin — bijvoorbeeld bij voedselbanken, verenigingen of sociale werkplaatsen.

Een sterk sociaal weefsel vergroot de onderlinge betrokkenheid, het vertrouwen en de wendbaarheid van een gemeenschap, en speelt een cruciale rol bij het opvangen van verstoringen en het versterken van weerbaarheid en veerkracht.

Binnen dit sociale weefsel bevinden zich verschillende groepen mensen die ieder op hun eigen manier bijdragen aan de kracht van een gemeenschap. Zij vormen samen een schakel tussen inwoners, formele organisaties en het bredere netwerk van ondersteuning.

Informele hulpverleners

Tot de **informele hulpverleners**³⁵ behoren mantelzorgers, familieleden, vrienden, kennissen, burens en vrijwilligers. Zij leveren op dagelijkse basis een belangrijke bijdrage aan het welzijn en de ondersteuning van anderen. Hun inzet is vaak niet formeel georganiseerd, maar vormt een essentieel fundament voor sociale samenhang en praktische steun binnen gemeenschappen.

Sleutelfiguren

Sleutelfiguren³⁶ zijn personen binnen een gemeenschap die een verbindende rol vervullen en bijdragen aan het versterken van onderlinge relaties, samenwerking en sociale samenhang. Ze fungeren als katalysatoren binnen informele netwerken door inwoners te informeren, te mobiliseren, te ondersteunen en activiteiten te organiseren.

Sleutelfiguren kunnen zowel formele als informele rollen hebben. Denk aan coördinatoren van vrijwilligersinitiatieven, maar ook aan betrokken buurtbewoners die anderen helpen met praktische zaken, sociale steun of het opzetten van lokale initiatieven.

(Burger)hulpverleners

Een **burgerhulpverlener**³⁷ is een getrainde vrijwilliger die levens redt bij een hartstilstand door zo snel mogelijk te reanimeren en/of een Automatische Externe Defibrillator (AED) te gebruiken, nog voordat de ambulance arriveert. Via oproepsystemen zoals HartslagNu ontvangen burgerhulpverleners meldingen in hun directe omgeving.

Ook organisaties zoals het Rode Kruis³⁸ leveren een waardevolle bijdrage met verschillende soorten hulpverleners:

- **Basis Eerste Hulpverlener:** verleent eerste hulp bij onverwachte situaties, bijvoorbeeld op sportwedstrijden, festivals of evenementen.
- **Hulpverlener Bevolkingszorg:** biedt psychosociale ondersteuning aan getroffen en tijdens grootschalige crises, zoals evacuaties of de opvang van vluchtelingen.
- **Noodhulpteam:** komt onmiddellijk in actie bij rampen of aanslagen om lichtgewonde slachtoffers te helpen en ondersteunt zo de andere hulpdiensten.

Samen zorgen deze groepen — informele hulpverleners, sleutelfiguren, burgerhulpverleners en noodhulpteams — voor een sterk en wendbaar sociaal weefsel. Zij vergroten het vermogen van

³⁵ [Samenwerken met informele zorg - Waardigheid en trots voor de toekomst](#)

³⁶ [De rol van sleutelpersonen - Movisie](#)

³⁷ [Alles wat je moet weten over burgerhulpverlening - Hartstichting](#)

³⁸ [Word vrijwilliger - Rode Kruis](#)

een gemeenschap om snel te handelen, elkaar te ondersteunen en samen te werken in tijden van nood of maatschappelijke druk.

Vitale infrastructuur

Vitale infrastructuur³⁹ is het geheel van processen, producten, diensten en voorzieningen die essentieel zijn voor het functioneren van de samenleving, het dagelijks leven van inwoners en de nationale veiligheid. Dit omvat bijvoorbeeld toegang tot drinkwater, energie, telecommunicatie, transport, financiën en veiligheid. Deze infrastructuur vormt het fundament waarop de economie, openbare orde, basisvoorzieningen en het dagelijkse leven van mensen rusten.

Wanneer vitale infrastructuur uitvalt of verstoord raakt — bijvoorbeeld door een cyberaanval, overstroming of stroomstoring — kan dit leiden tot grote maatschappelijke en economische schade en in het uiterste geval een bedreiging vormen voor de nationale veiligheid. De bescherming en versterking van deze infrastructuur is daarom een gezamenlijke opgave van overheden, vitale aanbieders en veiligheidsdiensten.

Vitale processen

Vitale processen⁴⁰ zijn de specifieke activiteiten en diensten binnen deze infrastructuur die noodzakelijk zijn om de continuïteit van de samenleving te waarborgen. Vitale processen zijn onderling sterk verweven: een verstoring in één proces kan gevolgen hebben voor andere processen. Zo kan uitval van elektriciteit bijvoorbeeld impact hebben op internettoegang, drinkwatervoorziening of ziekenhuiszorg. Door deze onderlinge afhankelijkheid is de weerbaarheid van het geheel cruciaal.

Vitale processen worden in Nederland ingedeeld in twee categorieën:

- **Categorie A:** processen waarvan uitval direct en ernstig ontwrichtend is voor de samenleving (bijv. landelijke energievoorziening, drinkwater, waterkering).
- **Categorie B:** processen waarvan uitval eveneens grote impact heeft, maar met een beperktere schaal of minder directe gevolgen (bijv. regionale energievoorziening, internettoegang, transport).

Vitale aanbieders

Binnen elk vitaal proces spelen één of meerdere organisaties een sleutelrol. Dit kunnen private bedrijven, zelfstandige bestuursorganen of onderdelen van de (Rijks)overheid zijn. Deze organisaties worden **vitale aanbieders** genoemd en dragen verantwoordelijkheid voor de continuïteit en weerbaarheid van hun processen.

³⁹ [Vitale infrastructuur - NCTV](#)

⁴⁰ [Vitale infrastructuur - NIPV](#)

De processen van de gemeente worden interne gemeentelijke processen genoemd, de processen van de andere vitale aanbieders externe processen:

- **Externe processen:** maatschappelijke ketens en voorzieningen waarvan inwoners afhankelijk zijn, zoals drinkwatervoorziening, energie, voedselvoorziening en zorg.
- **Interne gemeentelijke processen:** bestuurlijke besluitvorming, crisiscommunicatie, informatievoorziening en het functioneren van gemeentelijke diensten.

Een goed begrip van deze vitale processen – en de onderlinge afhankelijkheden – stelt gemeenten in staat om risico's te verkleinen, samenwerkingspartners te betrekken en de continuïteit van publieke taken te waarborgen.

Kwetsbare verblijfloctaties

Naast vitale aanbieders is het van groot belang dat organisaties die verantwoordelijk zijn voor kwetsbare groepen zich goed voorbereiden op crisissen en verstoringen, zodat zij zowel hun inwoners kunnen beschermen als hun eigen processen kunnen continueren.

Kwetsbare verblijfloctaties zijn organisaties waarvan de cliënten, bewoners of gebruikers in hoge mate afhankelijk zijn van zorg, begeleiding of bescherming, en die daardoor extra risico lopen bij een verstoring of crisis. Voorbeelden zijn:

- Ziekenhuizen
- Verpleeghuizen
- Instellingen voor gehandicaptenzorg
- Penitentiaire inrichtingen
- Opvanglocaties

Deze instellingen vervullen een cruciale maatschappelijke functie en zijn vaak onmisbaar voor het welzijn en de veiligheid van specifieke groepen inwoners. Tegelijkertijd beschikken zij niet altijd over de middelen of infrastructuur om langdurige verstoringen zelfstandig op te vangen. Daarom vragen zij om speciale aandacht binnen crisisbeheersing, risicocommunicatie en continuïteitsplanning.

Noodsteunpunten

Noodsteunpunten zijn fysieke locaties die dienen als schakel tussen overheid en inwoners tijdens verstoringen of crisissituaties. Ze bieden in de eerste 72 uur — en indien nodig langer — essentiële ondersteuning, informatie en communicatie aan inwoners bij gebeurtenissen zoals uitval van vitale infrastructuur, extreem weer of andere noodsituaties.

Een lokaal noodsteunpunt voorziet in basisvoorzieningen zoals water, voedsel, medische hulp, warmte of verkoeling, communicatiemogelijkheden en actuele informatie. Daarnaast fungeert het als ontmoetingsplek waar inwoners terecht kunnen voor praktische hulp, een luisterend oor en

doorverwijzing naar passende ondersteuning. Noodsteunpunten stimuleren ook burgerhulpverlening, zodat inwoners actief kunnen bijdragen aan de lokale crisisrespons.

Het inrichten en bemensen van noodsteunpunten is de verantwoordelijkheid van gemeenten, in nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, sleutelfiguren en hulpdiensten. Waar nodig ondersteunt de veiligheidsregio via een centraal noodsteunpunt. Lokale noodsteunpunten maken gebruik van bestaande structuren en netwerken, zoals buurthuizen, scholen of sportcomplexen, en bouwen voort op de aanwezige samenredzaamheid binnen de gemeenschap.

Noodsteunpunten maken deel uit van een landelijk dekkend netwerk ter versterking van maatschappelijke weerbaarheid. Dit netwerk bestaat uit coördinerende noodsteunpunten op regionaal niveau en lokale noodsteunpunten op wijk- of buurniveau. Ze zijn bedoeld om inwoners tijdens een crisis snel en effectief te informeren en ondersteunen, en dragen bij aan de versterking van sociale veerkracht, vertrouwen en lokale betrokkenheid.